

NÆRBULLETIN & MILJØ

CO₂-forskning trappes opp

side 3

Regnskogs- fondet vil ha norsk program

side 4

Svovelfor- handlingene går sakte

side 5

Uvisst om boring i Barentshavet

side 6

Omstridt vannkraft- prosjekt i Laos

siste side

– Ap og Høyre blokkerer for miljødebatt

Ap og Høyres manglende profilering på miljøspørsmål forklarer hvorfor miljø er et ikke-tema i årets valgkamp, mener William Lafferty, leder i Alternativ Framtid og professor i statsvitenskap.

RAGNHILD SVED

– Når de to toneangivende partiene ikke profilerer seg på miljøspørsmål i valgkampen, skaper det et vakuum. Begge partiene har nå en økonomisk holdning til miljøspørsmål. Miljø er blitt en teknisk og ikke en politisk sak, sier Lafferty.

Samtidig er de «miljøaktivistiske» partiene nei-til-EF-partier, og mest opptatt av å bruke tid og krefter på denne saken, sier han.

– Vi har sett en sterk økonomisering av ideologien i både Høyre og Ap. Det grunnleggende er verdiskapning, veksten må opp for å få arbeidsledigheten ned. Pengene til miljøtiltakene må brukes der de gir mest effekt. Samtidig er det slik at miljøorganisasjonene i Norge har markert seg kraftig mot EF, mens både Høyre og Ap er enige om at EF ikke skal diskuteres i valgkampen, sier Lafferty.

Han mener nestlederen i Arbeiderpartiet, Jens Stoltenberg, slo an tonen for valgkampen da han sa at han var lei suring og krav, og heller ville kjøre fram de positive resultatene i miljøpolitikken.

Manglende interesse i folket er ikke årsaken til at miljøspørsmål ikke diskuteres i årets valgkamp, i motsetning til 1989-valget, da dette var et

hett tema. Forskjellen er hva topp-politikerne prioriterer, mener Lafferty.

Polemiserer mot folket

– Vi i Alternativ Framtid har gjort en verdiundersøkelse som viser at et stort flertall av det norske folk er villig til å ofre ganske mye for miljøsaaken, selv når vi samtidig spør om arbeidsledigheten. Men Ap avviser dette, og hevder at det bare er noe folk sier i spørreundersøkelser. Dette er en veldig paternalistisk – eller skal vi si maternalistisk – holdning. Istedet for at frontfiguren for bærekraftig utvikling roper halleluja over at hun har folket bak seg, polemiserer hun mot folket, sier Lafferty.

– Samtidig har regjeringen og politikerne tatt inn over seg mange av miljøbevegelsens standpunkter. Det er svingninger i interessen for miljø, men det betyr ikke at verdiene er borte, sier Lafferty.

EF og utrygghet

Valgforskeren Frank Aarebrot i Bergen mener både EF-saken og en fundamental følelse av utrygghet i samfunnet kan forklare mangelen på miljødebatt i valgkampen.

– Det er en konservativ stemning som rå. Det er ikke reformer som står i fokus. Dette rammer ikke bare miljø,

men også en rekke andre saker, sier Aarebrot.

– En del radikale miljøforslag er eksperimentelle av natur, og dette er det ikke stemning for nå. Folk føler utrygghet, fra familienivå til utenrikspolitikken.

– Samtidig er det slik at folk føler de kan gjøre noe med miljøproblemene, enten det er gjennom Miljøheimevernet eller Blekkulf-klubben for barn. De kan være desperat redde for hullet i ozonlaget, men samtidig kildesortere søpla. Det at man kan gjøre noe i hverdagen er et gode for engasjementet, men det kan også bli en form for avlat, sier Aarebrot.

Interessen svinger

Bernt Aardal, valgforsker i Oslo, registrerer at miljøinteressen har gått opp og ned i forbindelse med valgene.

– I 1977 var miljøinteressen ganske høy blant velgerne, mens den var på bunnivå i 1985. I 1989 mente 37 prosent at miljø var viktig, og alle partiene var på banen. Et års tid etterpå registrerte vi en kraftig nedgang i interessen.

– Miljøspørsmål er etter hvert tatt inn i partienes programmer og plattformer. Det kan sees som en fordel, men samtidig svekkes det politiske stinget i miljøsaken, sier Aardal.

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka Telefon: 22 71 55 20
0505 Oslo 5 Telefax: 22 71 56 40
Bankgiro: 1720.05.00717 Annonser: 22 71 92 20
Postgiro: 5 09 46 02 Produksjon:
Ansv. red.: Gunnar Bolstad Oslo Grafiske as, Oslo

Godt valg!(?)

Vi hadde tenkt å ironisere over Finansdepartementets siste kostnadseffektivitetsutspill. Departementet vil ikke vedta forskrifter for reduksjon av kvikksølvutslipp fordi dette ville innebære en fare for å overoppfylle målet på 70 prosent. Av og til er virkeligheten så absurd at fantasien ikke strekker til, så vi skriver om valget i stedet.

Og det er neimen ikke lett, det heller. I årets valgkamp registrerer vi følgende utspill på miljøfronten: Jens Stoltenberg gikk tidlig ut og beskyldte andre for ikke å ville diskutere miljøvern fordi de ikke våget å utfordre Arbeiderpartiet. Deretter erklarte Kaci Kullmann Five at miljøkrisen på det nærmeste var løst og at Arbeiderpartiet og Høyre var enige om det meste. RV tror bensinforbruket vil gå ned bare lokalbefolkningen får bestemme. Kjell Magne Bondevik har på sin side proklamert at oljen er en ressurs vi har «fått» for at vi skal bruke den. – Oljen kan jo ikke bare ligge der, mener cand.theol Bondevik. Venstre har invitert SV og Naturvernforbundet til toppmøte (?) om miljøpolitikk. Industrifløyen i SV har rotet til partiets PVC-standpunkt og i Senterpartiet har Ragnhild Queseth Haarstad for sin del erklært at det ikke blir noe mer barskogsvern så lenge hun får bestemme. Det ser mørkt ut.

Om dette ikke er nok, benytter Ole Mathismoen i Aftenposten sjansen til å fortsette sitt private korstog mot Naturvernforbundet. Naturvernforbundet driver «SV-forherligelse» og er blitt et «politisk forbund», skriver Aftenpostens analytiker. Som om Naturvernforbundet på noe tidspunkt i sin historie ikke har vært politisk? Det er særlig forbundets EF-standpunkt som har falt Mathismoen tungt for brystet, men det er åpenbart at han heller ikke billiger at Naturvernforbundet har inntatt kontroversielle standpunkter når det gjelder Gardermoen, metanolfabrikk, Haldenreaktor, barskogsvern og CO₂-avgift. Dette er «politisk». Spesielt ille er det at Naturvernforbundet peker på hvilke partier som har vært enige eller uenige i forbundets kampsaker de siste fire årene.

Årets valg blir ikke noe miljøvalg. Vi risikerer å få et storting bestående av folk som enten er hjernevasket av Finansdepartementets kostnadseffektivitetsteologi eller som er besatt av EF-saken. De verste lider av begge psykoser.

Skjønt, det kan jo hende at skjell faller fra politikernes øyne og at det i kommende stortingsperiode skal bli mulig å få en innsiktsfull debatt om veibygging og oljeutvinning. Håpet er er lysegrønt – inntil videre.

Gunnar Bolstad

Naturvernforbundet og valgkampen

Siste nummer av forbundets medlemsblad Natur & Miljø har et oppslag hvor de politiske partiers miljøpolitikk vurderes. Dette er ment å være en slags miljøpolitisk guiding i den pågående valgkampen. Artikkelen, som er et samarbeid mellom redaksjonen og Naturvernforbundet har tatt utgangspunkt i tretten enkeltsaker hvor partienes stemmegivning og holdning utgjør kriteriene for hvor god eller dårlig partienes miljøpolitikk er.

Det er viktig at vi i miljøbevegelsen får satt miljø på dagsorden i valgkampen, men minst like viktig er det å få fram hva som er miljøvern og hvilke saker som legger premissene for miljøpolitikken. Definisjonen av dette er en av de mest sentrale oppgaver vi har fordi det er med på å bestemme hva miljødebatten skal dreie seg om. De kriteriene artikkelen har tatt utgangspunkt i, kan lett oppfattes som hva Naturvernforbundet anser som de viktigste miljøsakene og dermed gi et inntrykk av hva forbundet definerer som miljøvern. De enkeltsakene bladet har plukket ut i sin artikkel mener jeg gir et skjevt og kanskje farlig bilde på dette.

Det er de tunge trendene som bestemmer den såkalte «generelle samfunnsutviklingen» og miljøkvaliteten blir, enten vi vil eller ikke, en naturlig konsekvens av dette. Derfor må vi vokte oss vel for å avgrense miljøspørsmålet til å dreie seg om «mottiltak» og «reparasjoner» i form av de mange enkeltsaker som dukker opp. Hvis ikke, gjør Naturvernforbundet seg til talsmann for nettopp det vi kritiserer partiene for: enkeltsak-miljøvern.

Naturvernforbundet har sagt et klart og tydelig nei både til EØS-avtalen og et norsk medlemsskap i EF. Siste landsmøte krevde dessuten at Norge måtte meldes ut av

EØS. I forbundets arbeid med EØS-saken er det blant annet laget en omfattende utredning som viser både hvordan målsetningen om økonomisk vekst og innføringen av det indre marked vil føre til en vesentlig forringelse av miljøet både i Norge og i Europa. I tillegg viser rapporten hvordan Stortinget med norsk medlemsskap i EØS på en rekke områder vil bli avskåret fra å kunne foreta nødvendige miljørelaterte beslutninger. I en valgkamp hvor ja-partiene gjør alt hva de kan for å forhindre at dette valget blir EF-valg, er det belagelig at bladet ikke har EF og EØS-saken som kriterium.

Et av de tunge spørsmål i den miljøpolitiske debatten er debatten om fortsatt økonomisk vekst. Dette har også Naturvernforbundet satt på dagsorden, ikke bare i forhold til fattigdoms- og miljøproblemer i den tredje verden, men også på den nasjonale arena. Partienes holdning til vekstspørsmålet blir ikke nevnt med et ord i hele artikkelen, selv om dette kanskje er den mest grunnleggende problemstilling i de fleste politiske beslutninger som får konsekvenser for miljøet. Et stikkord her er f.eks. Dagens Næringslivs oppslag nylig om at SVs partiprogram vil gi mest økonomisk vekst, mens Høyres vil gi minst. En uvant påstand som kunne gi en interessant debatt.

Artikkelen var neppe ment å være en definisjon av hva som er de viktigste miljøsakene. Men den kan oppfattes som det og da er den farlig fordi den unnlater å vise de tunge sakene som ligger i bunn for partienes miljøvalg og den generelle samfunnsutviklingen. Dette fører til tilfældighet og fravær av en grunnleggende miljødebatt.

Bente Åsjord, Steigen.

CO₂ under havbunnen

Verden kan fortsette å bruke like mye fossilt brensel som før, men med langt lavere CO₂-utslipp. Hemmeligheten er å kvitte seg med CO₂-gassen andre steder enn i atmosfæren for dermed å unngå drivhuseffekten. Det mener store internasjonale olje- og gasselskaper.

JON KNUT BERG

Hittil har mindre bruk av fossilt brensel og investeringer i energieffektiv teknologi vært de mest åpenbare løsningene på CO₂-problemet. Men olje-, gass- og kullindustrien håper på å kunne skille ut CO₂-gassen fra eksosen, og lagre gassen på en måte som ikke bidrar til drivhuseffekten.

Selskapene mener at mye av de fem milliarder tonnene CO₂ som frigjøres fra fossile brenslers hvert år kan oppbevares enten under jorden, oppløst i havet, i gigantiske isblokker, eller at gassen absorberes av levende organismer på land eller i vann.

Det finnes i dag teknologi som kan skille ut CO₂-gassen. Den er riktignok meget energikrevende, men det største problemet er hvor CO₂-gassen skal lagres. Selv når gassen gjøres flytende, tar den i mange tilfeller mer plass enn den fossile brenselen som det er utgått fra, skriver magasinet New Scientist.

Lagring av CO₂ kan bli en industri som er større enn energiproduksjonen selv. EF-kommisjonen har allerede startet et internasjonalt prosjekt for å utrede hvordan CO₂ kan lagres under jorden. Norske SINTEF, sammen med norske oljesel-

skaper og forskningsråd, er med på dette prosjektet.

Men alle metoder for å skille ut og lagre CO₂ er meget energikrevende, og dermed kostnadsrevende. Det kan i neste omgang føre til fra 25 til 100 prosents økning av energipri-sene, sier forsker Erik Lindeberg ved SINTEF til N&M Bulletin.

CO₂ i saltvann

På britisk side av Nordsjøen kan det lagres 4,7 milliarder tonn CO₂ i tomme olje- og gassfelt. I Danmark har Elsam-prosjektet utredet lagring av CO₂ i salt grunnvann. Men disse lagringsplassene vil måtte overvåkes nøye. Komprimert CO₂ er tettere enn luft, og en lekkasje vil kvele alle levende vesener som kommer i veien.

Et alternativ til å deponere CO₂-gassen under jorden og havet, er å fryse gassen ned til minus 78,5 grader. Ved Stuttgart-Universitetet ser man for seg 400 meter høye blokker med tørr is spredt ut over det tyske landskapet. Halvparten av CO₂-gassen vil imidlertid bli frigjort innen 800 år, men den store ulempen er at metoden er så energikrevende. Så mye som halvparten av den energien som blir produsert i et kraftverk vil faktisk gå med til denne typen CO₂-binding.

Et annet forslag er å lagre CO₂ i havene. Havene absorberer allerede 25 til 40 prosent av all menneskeskapt CO₂. CO₂ som blir deponert i havet, vil bli stadig tettere jo større dyp gassen slippes ut på. Ved mer enn 3000 meter under havflaten, vil flytende CO₂ være tyngre enn vann og synke ned til havbunnen. Men ifølge Gut-torm Alendal ved Nansen Senter for Miljø og Fjernmåling vil ikke fisk kunne leve i området rundt lagringsplassen for CO₂. Vannet rundt lagringsplassen vil også være surt, med en pH-verdi på rundt 3.

En mer jordnær løsning ser imidlertid ut til å ha mest for seg, ifølge New Scientist. Det er å plante skog eller dyrke alger. Hvis 30 prosent av staten Arizona i USA ble brukt til algeproduksjon, ville hele USAs CO₂-utslipp fra kraftverk bli absorbert.

Trær er det som på land absorberer mest CO₂. Donald Rosenthal ved det amerikanske Energidepartementet sier at treplanting vil være hjørnesteinen i den framtidige amerikanske strategien for å stabilisere CO₂-utslippene.

– Treplanting vil gjøre det mulig for oss å bruke like mye fossile brenslers som før fram til 2015, sier han.

Norsk CO₂-forskning

Norske myndigheter og selskaper har engasjert seg i mulighetene for å skille ut CO₂, for så å deponere gassen under havbunnen. Phillips, Statoil og Hydro har inngått et forsknings-samarbeid for å komme nærmere en løsning.

JON KNUT BERG

Forskningssamarbeidet ble etablert våren 1992. Hensikten var å komme fram til tekniske løsninger for utskilling av CO₂ fra avgasser fra de store gasturbine i Nordsjøen. Kværner Engineering Miljø i Sandefjord fikk oppdraget med å utrede de tekniske mulighetene.

Kværner gjennomførte et forprosjekt i 1992. Prosjektet viste at såkalt aminabsorpsjon kan være den beste måten å separere CO₂ på. Det vil si at eksosen går gjennom en vann-løsning med amin, slik at ren CO₂ kommer ut i den andre enden. Men også andre teknologier vurderes kontinuerlig.

I forprosjektet har det også vært utredet muligheten for å redusere størrelsen og vekten på installasjonene som skal skille ut CO₂-gassen. Dette er nødvendig for at det i det hele tatt skal være teknisk mulig å plassere teknologien på plattformene.

En endelig rapport om CO₂-separering er nå klar fra Kværner Miljø. Rapporten heter «Removal of CO₂ from offshore gas turbine exhaust». Den er foreløpig hemmeligstemplett.

Også Statens forurensningstilsyn (SFT) og Norges forskningsråd har bidratt i prosessen med å utvikle nye CO₂-teknologier i Nordsjøen.

CO₂-fri gass fra Sleipner

Høsten 1996 skal Statoil starte med å pumpe drivhusgassen CO₂ fra Sleipner Vest ned i et underjordisk porøst berglag under havbunnen. Atmosfæren spares dermed for én million tonn CO₂ i året. Dette er første gang på norsk sokkel at en slik metode tas i bruk.

Informasjonssjef Wenche Skorge i Avdeling for Undersøkelse og Produksjon i Statoil sier at naturgassen fra Sleipner Vest inneholder spesielt mye CO₂, hele 9,5 pro-

sent. CO₂-avgift, selskapets miljømål og kundenes kvalitetskrav har gjort at Statoil nå vil skille ut CO₂ fra naturgassen og pumpe den ned i vannførende lag under havbunnen. Hittil har CO₂ som følger med naturgassen, blitt sluppet rett ut i atmosfæren og dermed bidratt til drivhuseffekten.

CO₂-gassen fra Sleipner utgjør betydelige mengder. I hele Norge slippes det ut ca. 35 millioner tonn CO₂ i året. CO₂-gassen fra Sleipner Vest

vil dermed utgjøre ca. tre prosent av Norges samlede CO₂-utslipp. Sleipner Vest inneholder 133 milliarder kubikkmeter naturgass.

Det vil koste Statoil 400 millioner kroner i investeringer å pumpe CO₂-gassen ned under havbunnen. Samtidig sparer selskapet 300 millioner kroner årlig i CO₂-avgift.

Sleipner-gassen skal distribueres til kontinentet og brukes direkte i blant annet husholdninger.

Takk for støtten!

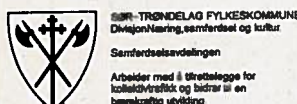
FAUSKE KOMMUNE

SIO Studentkafene

MILJØ-SV
MER ENN EN VALGKAMPAK

Spets Consulting group a.s

TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE
Divisjon Helse, samferdsel og kultur
Samferdselsavdelingen
Arbeider med å tilrettelegge for
kollektivt og bilfritt og bidra til en
bærekraftig utvikling

Støtt

Naturvernforbundet

BERTEL O. STEEN A/S

MILJØAVDELING

KILDESORTERING - KOMPOSTERING
AVFALLSBEHANDLING - RESIRKULERING

Solheimsvn. 7
P.B. 52, 1471 SKÅRER

Tlf. 67 92 60 00
Fax. 67 92 64 88

Vil ha norsk regnskogsprogram

Norge må opprette et norsk program for bevaring og bærekraftig bruk av regnskogen. Det foreslår Regnskogsfondet, Utviklingsfondet og Naturvernforbundet. Programmet bør ha en ramme på 15 til 20 millioner kroner i startfasen, mener organisasjonene.

OLE P. PEDERSEN

– Det er tverrpolitisk enighet om at denne oppgaven er viktig. Norge har arbeidet mye med avtalen om biodiversitet, og Nord-Sør-meldingen legger stor vekt på tropisk skog, sier Lars Løvold, daglig leder i Regnskogsfondet.

– Formålet med programmet må være å bidra til å bevare større områder, utvikle metoder for økologisk og forvarlig bruk av skogen, og ikke minst trygge lokal- og urbefolkningens rettigheter til tradisjonelle territorier og ressurser, sier Løvold.

– Raseringen av regnskogen skyldes en utviklingsmodell hvor meget kortsiktige gevinster er målet. For å be-

vare skogen som ressurs, må vi utvikle en måte å bruke skogen på som både opprettholder mangfoldet og gir inntektsmuligheter, sier Løvold.

50 millioner årlig

Organisasjonene foreslår at det norske engasjementet økes gradvis, til rundt 50 millioner kroner årlig. – Norske miljøer med kompetanse på feltet må ha en sentral rolle i programmet – både forvaltere, forskere og organisasjoner som allerede er aktive med prosjekter i regnskogen, sier Løvold.

I brevet til regjeringen skriver organisasjonene at mye taler for at programmet må rettes inn mot mer enn ett land.

– Vi ønsker at myndighetene på dette området gjør unn-

tak fra sitt konsentrasjonsprinsipp for norsk bistand, fordi Norges samarbeidsland er usedvanlig fattige på regnskog, sier Løvold.

I nord-sør meldingen slås det fast at regjeringen ønsker å legge spesiell vekt på blant annet arbeidet for å fremme urbefolkningens rettigheter.

– Det er på høy tid at regjeringen går fra ord til handling i regnskogsspørsmålet. Raseringen av regnskogen er så dramatisk at man ikke lenger kan overlate hele ansvaret for å gjøre noe med det til små frivillige organisasjoner alene! sier Løvold.

Forslaget fra Regnskogsfondet, Utviklingsfondet og Naturvernforbundet er sendt til Utenriksdepartementet for videre behandling.

Økt motstand mot Trekantsambandet

Den lokale motstanden mot det planlagte Trekantsambandet i Hordaland er økende. Nå er 50 prosent av befolkningen på Stord mot veiprojektet, mens 37 prosent var mot for to år siden.

JON KNUT BERG

Trekantsambandet er et planlagt bro- og tunnelprosjekt som skal binde sammen øye-

ne Stord og Bømlo med fastlandet ved Sveio. Sambandet er beregnet til å koste rundt én milliard kroner, og det er delvis bompengefinansiert.

I spørreundersøkelsen kommer det fram at 57 prosent av de spurte er imot Trekantsambandet hvis fergetilbudet blir forbedret i forhold til dagens standard.

70 prosent mener at det først må tas en politisk beslutning om saken etter at det er avholdt en folkeavstemning. Det viser seg også at hele 49 prosent av de som er for Trekantsambandet støtter en folkeavstemning.

Flesteparten (45 prosent) av de som er imot sambandet begrunner dette med at det er for

dyrt, og at pengene burde vært brukt på andre oppgaver. 42 prosent mener at sambandet vil ødelegge naturen, mens 24 prosent mener at det ikke er noe behov for en bedre forbindelse fra Stord.

Flesteparten av de som er for sambandet (46 prosent) begrunner dette med at det vil være enklere og raskere å komme seg fram. 30 prosent mener at veisambandet gir større frihet, mens 24 prosent mener at veien vil være positiv næringslivet.

Undersøkelsen er utført av Scan-Fact A/S for Venelaget for HSD på Stord. 203 personer ble intervjuet torsdag 26. august.

Trege svovelforhandlinger

Svovelforhandlingene går langt langsommere enn forventet, og det er nå usannsynlig at man greier å undertegne en protokoll i november, slik det var planlagt. Flere land har for dårlige nasjonale målsetninger.

GUNNAR BOLSTAD

Forhandlingsrunden pågikk i Geneve i forrige uke. – Norge holdt en positiv profil, sier Christer Ågren, som representerer de skandinaviske miljøorganisasjonene under forhandlingene. Norge har det siste året gjort seg bemerket med sin motstand mot «BAT/best tilgjengelig teknologi», der man har stått sammen med Storbritannia. Nylig vant Miljøverndepartementet over Finansdepartementet under regjeringens behandling av dette spørsmålet og Norge har nå ingen innsigelser mot dette punktet.

Bremseklosser

Andre land har imidlertid overtatt rollen som bremse-

kloss i forhandlingene. Overraskende nok er Danmark nå blant de landene som plutselig har fått problemer med å henge med blant de ledende nasjonene. Sammen med Frankrike, Belgia og Spania la Danmark fram forhandlingsposisjoner som viste kraftig avvik fra det scenariet som kreves for å få et utslippsnivå ned mot naturens tålegrense. Storbritannia ligger enda lenger etter, og lever fortsatt opp til tilnavnet «The dirty man of Europe».

Utgangspunktet for forhandlingene er et mål om å redusere overbelastningen – det vil si gapet mellom dagens utslippsnivå og naturens tålegrense – med 60 prosent. Slik forhandlingene nå ligger an, vil dette gapet bare redusere med 40 prosent.

Positiv rolle

Etter at Norge kvittet seg med sin ulykksalige motstand mot BAT-prinsippet, har den norske delegasjonen igjen begynt å spille en positiv rolle. Omleggingen av den norske forhandlingsstrategien kom like før forhandlingene startet, etter en meget hard tautrekking mellom Finansdepartementet og Miljøverndepartementet.

Forhandlingene om en ny svovelavtale har pågått i snart to år. På et tidlig tidspunkt ble man enige om at den nye avtalen skulle ta utgangspunkt i naturens tålegrense. Tempoet i forhandlingene tilsier imidlertid at man neppe greier å undertegne en ny avtale i november, slik det var planlagt.

Voksende motstand mot bru

– Drøbakbrua er en skrivebordskonstruksjon! Den vil aldri bli bygget, tordnet Høyres Akershuskandidat, Kai Eide, under Naturvernforbundets demonstrasjon i Drøbaksundet i helgen. Han fikk følge av rikspolitikere fra Venstre, SV og KrF, med lokale politikere fra AP og SP på slep.

GUNNAR BOLSTAD

Å dømme etter søndagens taler, er Drøbak-brua så godt som skrinlagt. Venstres Odd Einar Dørum presiserte imidlertid at det trengs en sterk allianse for å slå Kjell Opseth. – Opseth må stoppes, sa Dørum.

For motstanderne av bru-prosjektet er det utviklingen i Høyre som er mest interessant for tiden. Per Kristian Foss har ved flere anledninger gått kraftig i mot brualternativet, og både han og Eide tar Kaci Kullmann Five til inntekt for sitt syn. Høyres folk er imidlertid klare tilhengere av en tverrforbindelse, og det er uklart hvor prinsipiell motstanden mot brualternativet er.

Bare SV, Venstre og RV er

motstandere av en tverrforbindelse. Hverken AP eller Senterpartiet på riksplan har gitt noen avklaring på sitt syn på bru. I Stortingets samferdselskomite har det vært et klart flertall for en tverrforbindelse

og Samferdselsdepartementet er bedt om å trappe opp arbeidet. Stortinget vil få en egen proposisjon om saken så snart finansieringsspørsmålet er avklart.

 UNION
– et godt papir

Takk for støtten!

Emballasje på naturens side.
Keyes Norway a.s.
3500 Hordal
Tlf. (067) 23 422 Fax (067) 22 456

Felleskjøpet

Pran & Torgersen A/S
Pb. 7104 Homansbyen, 0306 Oslo 3
Tlf. 22 55 20 30

Troms fylkeskommunes
ENØK-FOND
083-36011

 Stor-Øslo Lokaltrafikk
Får deg trygt fram

HELSE har sammenheng med MILJØ

NORGES APOTEKERFORENING

Postboks 5070 Majorstua
0301 OSLO
Tlf. 22 69 60 40

RÅDGIVER I AKVAKULTUR MARIN OG FERSKVANNSBIOLOGI
Akvaplan-niva

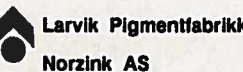

ØVRE EIKER
KOMMUNE

Takk for støtten!

Lys og varme

Uvisst om Barentshavet Nord

En eventuell åpning av Barentshavet Nord for leteboring vil bli avgjort i kommende stortingsperiode. Etter alt å dømme vil Stortinget bli forelagt en proposisjon i 1995. Partienes holdninger til det viktige miljøspørsmålet er imidlertid svært uklare.

GUNNAR BOLSTAD

Bare SV og Venstre svarer et klart nei til petroleumsvirksomhet i Barentshavet Nord. Forøvrig er partiprogrammene mer enn ulne.

– Dette er et av de viktigste miljøspørsmålene Stortinget skal avgjøre i neste periode. Velgerne og miljøbevegelsen har krav på en klar holdning til saken, sier fungerende fagsjef i Naturvernforbundet, Fredrik Theisen.

– Transporten av oljen og gassen som man eventuelt finner må nødvendigvis foregå ved hjelp av tankskip og bøyelasting, med den risiko dette medfører. Politikerne må huske at det finnes et eget økosystem i drivisen der oppe, at Bjørnøya er et helt unikt fugleområde, og at naturen i Barentshavet er uhyre sårbar for ytre påvirkning, sier Theisen.

Diffust KrF

I KrFs partiprogram heter det: KrF går inn for at det ikke åpnes for oljeutvinning i Barentshavet før hensyn til fiskeresurser og miljø er ivarettatt.

I forrige nummer av N&M Bulletin uttalte Kjell Magne Bondevik at «oljen kan jo ikke bare ligge der». Dermed er det et åpent spørsmål hva KrF mener med at hensyn til miljø skal ivarettas.

AP mener at «petroleumsvirksomheten må utvikles videre nordover når det kan bli lønnsomt. Det må i den forbindelse tas hensyn til fiskeriinteressene, miljømessige virkninger og faren for forurensninger». En skriftlig avklaring fra Arbeiderpartiets sekretariat er tilsvarende ulen. Her heter det at AP synes Naturvernforbundets forslag om en vernesone i Barentshavet Nord er «god», «interessant» og at «utviklingen skal

følges nøye». Finn Kristensen har på sin side uttalt at «det er i alles interesse å få kartlagt ressursene i Barentshavet».

I Høyres partiprogram nevnes ikke Barentshavet med et ord. Energipolitisk talsmann Gunnar Fatland medgir imidlertid at «Barentshavet Nord er et ømtålig spørsmål også i Høyre».

– Personlig føler jeg at jeg har et for dårlig saksgrunnlag til å si et ja eller nei til leteboring i området ennå, sier Fatland. Barentshavet Nord nevnes ikke i partiprogrammene hverken hos SP eller FrP, og det har heller ikke vært mulig å få noen kommentar fra noen av partiene på dette spørsmålet.

Uinteressant?

Det er foreløpig lite som tyder på at det vil bli økonomisk interessant å utvinne gass eller olje i Barentshavet, hverken i det sørlige eller nordlige feltet. Siden 1989 har flere selskaper drevet leteboring i Barentshavet Sør. Det mest interessante funnet hittil er gassfeltet Snøhvit på Tromsøflaket. Forhandlingene med det italienske energiselskapet ENEL demonstrerte imidlertid hvor vanskelig det er å få til kommersiell lønnsomhet i dette området.

Området som betegnes som Barentshavet Nord ligger nord for 74°30", det vil si nord og nordøst for Bjørnøya og sør

og øst for Svalbard. De siste årene er det blitt drevet atskillig seismiske undersøkelser i området, uten at estimatet for forekomstene har økt i løpet av de siste tre årene. Parallelt med de seismiske undersøkelsene har man også boret på Svalbard, der de geologiske formasjonene ligner på dem man finner under havbunnen. Arbeidsgruppen for konsekvensutredninger av petroleumsvirksomhet (AKUP) avslutte sitt arbeid i oktober. Nærings- og energidepartementet (NoE) vil deretter legge fram sin innstilling i 1995.

Folkeretten

Et pikant poeng knyttet til Barentshavet Nord er at en norsk oljevirksomhet på Svalbardsokkelen vil kunne være kontroversielt folkerettslig sett.

– Leteboring på Svalbardsokkelen åpner for juridiske og følgelig også politiske problemer. Teoretisk sett vil utenlandske oljeselskaper kunne forlange å få delta i slik virksomhet dersom det først åpnes for leting. Dermed vil saken komme opp for domstolen i Haag. Norge risikerer at en slik domstolsbehandling åpner for juridisk drøfting av alle andre problemer knyttet til Svalbard-traktaten, noe vi hittil har unngått, sier amanuensis i offentlig rett ved Universitetet i Oslo, Geir Ulfstein.N

Meld deg inn i
Naturvernforbundet

– Ingen stor krafteksport

– Den norske troen på krafteksport til kontinentet er overdreven optimistisk, mener eksperter fra danske og norske elektrisitetsverk.

GEIR ARNE BORE

«Ren norsk vannkraft – vår nye store eksportartikkel?» var tittelen på seminaret som vassdragsregulantenenes forening arrangerte under miljømessens ENS i Stavanger. Foredragsholderne svarte nei, og helte kald vann i blodet til mange eksport-ivrige politikere og vannkraftutbyggere.

– Det norske vannkraftmiljøet overdriver sin egen verdi, har for stor tro på miljøargumentet, sier Peter Hoffmann, som er Danske Elverkers Forenings representant i EF-systemet. Synspunktet støttes av Lyse Kraft, den dominerende kraftprodusenten i Rogaland med store kraftoverskudd.

– I overskuelig framtid er

det ikke økonomisk grunnlag for stortilt eksport av elektrisk energi fra norske vannkraftverk. Til det er produksjonskapasiteten for høy og driftskostnadene for lave i det varmekraftdominerte Europa, sier økonomi- og strategisjef Jan Arvid Øvestad i Lyse Kraft.

Ikke idealister

– Det er mer enn nok elektrisitet i Nord-Europa idag. Eivertsk-sjefer på kontinentet er uinteressert i om norsk strøm er CO₂-fri og svovelfri. De er ikke idealister. De ønsker billig strøm. Politikerne skal utforme miljøpolitikken, og de avgifter som nå er på gang i EF vil i liten grad favorisere norsk vannkraft. Det er for mye kull og kullarbeidere til at man vil svekke kullfyrt

kraftverks konkurranseevne. Strømprisen i Nord-Europa er langt høyere enn den norske. Men norske krafteksportører får ikke forhandle med forbrukerne. De må selge strøm til en langt lavere pris til store kraftselskaper som nesten har monopol. Kraftmarkedet i EF er langt fra så åpent og liberalistisk som det norske. Slik vil det også være i overskuelig framtid selv om EF snakker om et fritt kraftmarked, tror Hoffmann.

Hoffmann la fram prognoser som viser at kraftforbruket i Nord-Europa, inkludert Tyskland, vil øke med 25 prosent mot år 2005.

– Nye varmekraftverk vil bli bygget for å møte økningen. Hører dere noe annet, så er det miljøpolitiske ønske- drømmer, sa han.

– Flere Barents-ulykker

Flere miljøkatastrofer vil ramme den russiske delen av Barentshavet på grunn av økt skipsfart og petroleumsaktivitet, frykter ekspedisjonssjef Jan Thompson i Miljøverndepartementet.

GEIR ARNE BORE

Under en høring om Barentshavet på miljøkonferansen ENS i Stavanger nylig vurderer Thompson oljeutvinning, transport og radioaktiv forurensning som de store miljøutfordringene i disse sårbare havområdene.

Polarinstituttet starter i høst et større program for å vurdere miljørisikoen ved økt skipstrafikk i nord-øst passasjen. Forsningen vil foregå sammen med russiske forskere, og programmet skal gå over fem år.

– Det er urealistisk å ikke vente seg større konflikter mellom næringsinteresser og miljøhensyn i de nordlige russiske havområdene, særlig i forbindelse med urbefolkning

gen, sa polarinstituttets Rasmus Hansson under et foredrag på miljøkonferansen i Stavanger. Hansson presenterer planene for en skipslei gjennom nord-øst passasjen.

Rasmus Hansson viste til at russerne har størsteparten av sine naturressurser i Sibir. Russerne ønsker å frakte disse til vesten gjennom sine nordlige havområder. Store planer for økte uttak av olje, gass, mineraler og tømmer vil mangedoble trafikken i disse svært grunne og isfylte farvannene. Farlige farvann og en svært gammel fraktfåte vil gjøre denne trafikken svært utsatt for skipsulykker.

Sammen med norske og japanske institusjoner, vil russerne også vurdere om nord-øst passasjen kan erstatte skipsfrakten fra Japan og Alaska til Europa, og kutte

ned dagens reisestrekningen med 30-60 prosent.

Økt oljeaktivitet

Økt russisk oljeaktivitet kan også øke miljøbelastningen. Direktør Gennadij Matishev ved Murmansk marinbiologiske institutt opplyste i et foredrag at russiske myndigheter ønsker å utvikle flere av de 40 gass- og oljefunnene i Barents- og Karahavet, særlig verdens største gassfelt Stockmanoskoie.

– Vi har ikke gode erfaringer fra oljeutvinningen i Pechora-sjøen, rett øst for Barentshavet. I 80-åra førte utvinningen til store miljøskader, blant annet for hvalrossbestanden. Vi håper at russiske oljearbeidere lærer seg vestlige miljøstandarer før nye felt settes i drift, sa Matishev.

Skepsis til industri-ros

Miljøorganisasjonene slutter seg ikke til SFT-direktør Harald Rensviks påstand om at norsk industri er verdens reneste og at forurensningsproblemene i industrien vil være løst før år 2000.

GEIR ARNE BORE

SFT-direktøren kom med sin ros av industrien under miljøkonferansen ENS i Stavanger nylig.

Direktør Arne Thorvik i Prosess- og foredlingsindustriens landsforening (PIL) mener at industrien ikke lenger fortjener merkelappen som den store miljøsynderen etter at de har redusert de fleste av sine utslipp til luft og vann med 60-80 prosent. Han fikk støtte av Rensvik som mener at med dagens trend vil de fleste forurensningsproblemer fra industrien være under kontroll mot slutten av dette tiåret.

Generalsekretær Dag Hareide i Naturvernforbundet er delvis enig i Rensvik sin påstand, men bare hvis man bruker utslipp som målestokk for industriens miljøpåvirkning.

– Når vi vet at opptil 90 prosent av miljøgiftene går ut fra bedriften gjennom produktene, så er det ikke så spennende å bare vurdere utslippstallene, mener Hareide.

Heidi Sørensen, leder i Natur og Ungdom, tror ikke norsk industri vil klare å løse sine globale forurensningsutslipp innen år 2000.

– Smelteverksindustriens største problem til luft og vann er utslipp som skyldes bruk av kull i produksjonsprosessen. Å få fram alternativer til dette vil koste tid og penger. Jeg syns ikke norsk industri viser nok vilje til å løse dette problemet, sier Heidi Sørensen.

Vannkraftprosjekt i Laos

SFT sier nei til NORAD

NORAD vurderer å gi støtte til prosjektering av et vannkraftprosjekt i Laos. Statens forurensningstilsyn (SFT) og Foreningen for internasjonale vannkraftstudier (FIVAS) mener at NORAD må vende tommelen ned. Analysene av miljøkonsekvensene er for svake, mener de.

JON KNUT BERG

En avgjørelse om NORADs deltagelse i vannkraftprosjektet Nam Theun 1/2 i Laos tas om få dager. Sier NORAD ja, kan det i første omgang bli aktuelt å gi et norsk konsulentfirma i oppdrag å foreta en detaljprosjektering. I neste omgang kan NORAD gi garantier til norske selskaper som ønsker å være med på byggingen av vannkraftverket i Laos.

Den årlige produksjonen i vannkraftverket er beregnet til å bli 1645 GWh. Nesten all kraften vil bli eksportert til Thailand, men prosjektet antas også å gi økonomiske fordeler lokalt i området. Totale anleggskostnader er satt til 230 til 240 millioner kroner.

Det er allerede laget en forstudie av prosjektet, der blant annet miljøkonsekvensene er tatt med. Det er det norske firmaet Norpower A/S som har laget studien.

SFT mener at forstudien er altfor svak: «Det foreliggende prosjekt er relativt stort og vil berøre mange personer. De

foreliggende undersøkelser er altfor begrensede for vurdering av et slikt prosjekt, og vurderingene av virkningene er i flere tilfeller for enkle.» SFT mener at nye undersøkelser må gjennomføres før det kan tas stilling til om NORAD skal støtte videre planlegging.

FIVAS mener at forstudien er mistenkelig positiv, og krever i likhet med SFT flere miljøundersøkelser. Gyrd Brendeland i FIVAS sier at Norpower, som altså har laget forstudien, også er meget aktuell til oppdraget med å foreta den videre planleggingen. Norpower har dermed en egeninteresse i at NORAD sier ja til vannkraftprosjektet, og dette kan ha farget forstudien, sier Brendeland.

Avdelingsdirektør Oskar Oskarsom i NORAD sier i en kommentar at Norpower ikke kommer i en slik dobbeltrolle som FIVAS påstår, fordi blant annet SFT, DN og NVE har fått i oppdrag av NORAD å vurdere Norpowers studie.

NVE er for

Norges Vassdrags- og Energi- verk (NVE) går i motsetning

til SFT inn for at NORAD gir støtte til vannkraftprosjektet. NVE mener at studien som SFT etterlyser, kan gjennomføres parallelt med den videre prosjekteringen. Dette mener Gyrd Brendeland i FIVAS er umulig.

– Først etter at grundige miljøundersøkelser er gjennomført, kan det tas stilling til om prosjekteringen kan føres videre, sier hun til N&M Bulletin.

NVE støtter prosjektet, på grunn av at det har få negative konsekvenser for miljø og befolkning, og på grunn av de positive økonomiske effektene for Laos, både lokalt og nasjonalt. NVE skriver imidlertid at prosjektet kan få store negative følger for miljø og befolkning hvis disse aspektene ikke blir tatt seriøst.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) skriver i likhet med NVE at prosjektet har små negative miljøkonsekvenser. Men DN er blant annet bekymret for virkningene for fisket. Den biologiske produksjonen i elvene vil forandres drastisk, som følge av oppdemmingen, skriver direktoratet. DN mener også at prosjektet vil redusere størrelsen på flere arter på land, og at den foreliggende rapporten ikke gir noen oversikt over truede arter i området.

DN peker spesielt på at vannprosjektet vil åpne sko-

gen for innflyttere. Dette vil i sin tur true den sårbare regnskogen i området. Laos har i dag ingen politikk for naturvern, ifølge IUCN.

Til DN's innvendinger svarer NVE at miljøspøkene ved prosjektet må utredes nærmere.

Mest alvorlig

DN mener imidlertid at den mest alvorlige siden ved Nam Theun 1/2 prosjektet er sammenhengen mellom dette og det planlagte vannkraftprosjektet Nam Theun 2. Nam Theun 2 vil lede 50 prosent av vannet bort fra Nam Theun 1/2. Nam Theun 2 vil ifølge DN ha store negative effekter på befolkningen og miljøet. Blant annet nevnes folkeflytning, alvorlige helseproblemer, avskogning, jorderosjon og dårligere vannkvalitet. På denne bakgrunnen mener DN at det må lages en rapport som tar for seg konsekvensene av både Nam Theun 1/2 og Nam Theun 2. «Uten en slik overordnet evaluering, er det umulig å gi dekkende råd om effektive og relevante forebyggende tiltak,» skriver DN.

Dette synet støtter FIVAS, som mener at de negative konsekvensene for miljø og befolkning vil bli større hvis også Nam Theun 2 blir realisert.

Halonproduksjonen i den industrialiserte verden skal stoppes fra 1. januar 1994. Ekspertvurderinger viser at behovet for halon er synkende og at man godt kan greie seg med den halonmengde som finnes allerede. Enighet om stopp i halonproduksjonen ble oppnådd på et oppfølgende møte om Montrealprotokollen i Geneve i forrige uke.

Halon er et sterkt ozonnedbrytende stoff som først og fremst benyttes som

brannhindrende middel.

Selv om produksjonen av halon stoppes, vil man ved hjelp av resirkuleringsordninger fortsatt benytte middelet i flere år framover. Et mulig kompliserende element er at partene under Basel-konvensjonen vurderer å klassifisere halon som miljøfarlig avfall. Dermed kan dette legge hindringer i veien for innsamlings- og resirkuleringsordninger på tvers av landegrensene.

En fransk forsker har gjort det lettere for gullgravere å finne det edle metallet i de tette regnskogene i det sentrale Afrika. Ved å undersøke gull-partikler på bakken, kan skjerperne få et inntrykk av størrelsen og kvaliteten på avsetningen under bakken, og derved grave mer målrettet.

Arbeidet til den franske forskeren, Fabrice Colin, sies å ha ført til store endringer i hvordan selskapene leter etter gull i mange afrikanske og la-

tin-amerikanske land. Colin avviser at teknikken han har utviklet vil føre til gigantiske gruveprosjekter og rasing av skogene i det sentale Afrika. Tvert i mot mener han at den vil oppmuntre til mer målrettet graving, imotsetning til det som skjer i Kongo, hvor det graves store hull langs elvebredder og økosystemene ødelegges.

New Scientist